

Fånga ögonblicket

Högsommaren nalkas och med den täta svärmar av digitalfotografer, som knäpper sina bilder i tid och otid. Först talas det i en halv timme om den nya manicken, sedan knäpps hundra fotografier på fem minuter och slutligen ska alla bilder granskas på kameraskärmen. Lika bra så. Oftast ser man inte röken av bilderna därefter.

Jag hör själv till den ivriga skaran av digifotografer, så jag vet nästan vad jag talar om. Problemet, eller kanske rättare sagt välsignelsen, med digibilder är nämligen att man senast i samband med bildbehandlingen på datorn inser att endast ett fåtal av dem är värda att beskådas som papperskopior.

Ändå finns det inga garantier för att denna sällning leder till att proportionen av dåliga fotografier skulle minska. Tvärtom tycks varje teknisk innovation leda till det motsatta. Man knäpper hundra digibilder i stället för tio på rulle eftersom det inte kostar annat än tid och omgivningens tålmod. Frågan är om känslan och koncentrationen hänger med i sådan fart.

Dagens fototidningar kryllar visserligen av goda råd och inspiration. En del är så medryckande att man nästan lockas läsa kamerans bruksanvisning, vilket i sanning är någonting unikt. Normalt funtade människor läser ju inte bruksanvisningar annat än under vapenhot.

Dessutom är många element i fotograferandet konstanta. Ett sådant är utrustningens omfattning. Min fars *Voigtländer Prominent* hade vidvinkel- och närobjectiv, diverse filter, stativ och andra tekniska finesser som var roliga att rigga upp men inte nödvändigtvis gjorde bilderna bättre. I dag gäller det att ansluta rätt minneskort, batterier och diverse kablar för att något sevärt eventuellt ska ploppa ut ur fotoprintern.

Samma beständighet gäller val av bildvinkel och ljusstyrka, kort sagt bildtagningens hantverk. Utan ljus och perspektiv blir det inga fotografier värda namnet. Den som vill fördjupa sig i dessa klassiska dygder kan med fördel läsa Sakari Pälsis jordnära instruktionsbok *Näppäilkää hyviä kuvia* från 1930, som innehåller många praktiska råd som är värda att följa ännu i dag. Till på köpet kommer Pälsis mustiga ordkonst som just på 1930-talet slog ut i full blom.

Pälsi (1882–1965) förtjänade sitt levebröd i första hand som arkeolog och folklivsforskare, men gjorde sig också känd som fotograf och författare. Han deltog som fotograf i G.J. Ramstedts andra expedition till Mongoliet 1909 och publicerade under 1920-talet flera uppmärksammade bildreportage i *Suomen Kuvalehti*. Ett av reportagen återgav det härligt brokiga vardagslivet på Balkan i slutet av 1920-talet.

”Fånga ögonblicket”, uppmanade Pälsi och beskrev konkret hur man lyckas lura fram ett spontant uttryck ur det fotografiska offret. Detta förutsatte inte alls nödvändigtvis snabba uttryckningar. Det viktiga var att ta bilden vid rätt ögonblick, t.ex. när personen ifråga var helt uppfylld av glädje eller förundran.

Sorg är däremot temat i Pälsis kända foto av kåsören Guss Mattssons likfärd förbi Nationalmuseet en dunkel decemberdag 1914. Främst bårvagnen, sedan vindpinade nationsflaggor och längst bak vita studentmössor i mörkret ...

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 30.6.2005